

ROSTRA ECONOMICA

IN DIT NUMMER:

Prof. J. Tinbergen Doctor h.c.	1
Rede Prof. J. Hennipman	2
Rede Prof. J. Tinbergen	4
Welkom	6
Economie in zestien tekeningen	7
Vennootschapsbelasting en Industrialisatie	9
Seminarium voor Bedrijfshuishoudkunde	11
Lijst van geslaagden	12

De moderne onderneming loopt opnieuw van stapel

Van de uitstekend bekend staande serie bedrijfseconomische studies De Moderne Onderneming verschijnen herziene drukken! Deel 1 - J. van der Ploeg „De administratie als hulpmiddel bij het bedrijfsbeheer” wordt niet zelden op literatuurlijsten vermeld. Uitvoerig prospectus gratis op aanvraag.

N. Samsom n.v. - Alphen a.d. Rijn

Ook verkrijgbaar via de boekhandel

AMSTELODAMUM

typt Uw scriptie
wetenschappelijk
verantwoord.

Speciale service
voor spoedwerk

O.Z. Achterburgwal 212
Amsterdam-C.
Tegenover
Oudemanshuispoort
Telefoon 43443

De voorgeschreven Economische Boeken voorradig

De Academische Boekwinkel
P. H. VERMEULEN
GRIMBURGWAL 11-13
Tegenover 't Binnengasthuis
AMSTERDAM-C.
Tel. 48312-41674

Economisch-Statistische Berichten

Uitgave van het
Nederlands Economisch Instituut

Indien U niet alles op economisch gebied kunt lezen, dan kunt U "E.-S.B." onmogelijk missen. Studentenabonnementen f 19.50 per kalenderjaar.

Administratie-adres: **PIETER DE HOOGH WEG 120, ROTTERDAM**
Tel. K 1800-38040 - Giro 8408

ROSTRA ECONOMICA

MAANDBLAD VAN DE STUDIEVERENIGING DER ECONOMISCHE FACULTEIT
VAN DE GEMEENTELIJKE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Redactie:

J. G. van Beeck
R. J. van Bemmelen
H. H. J. Nordemann
P. A. M. van Philips
J. M. Spruit

Redactie-adres:
Ceintuurbaan 163
Amsterdam-Z.

Administratie-adres:
Koninginneweg 180
Amsterdam-Z.

OCTOBER 1954

DERDE JAARGANG

NR. 8

Prof. J. Tinbergen Doctor h.c.

Prof. J. Tinbergen

Prof. J. Tinbergen werd geboren op 12-4-1903 te Den Haag. Hij studeerde wis- en natuurkunde te Leiden en promoveerde in 1929 op een proefschrift „Minimum problemen in de natuurkunde en de economie“.

Van 1929-1945 was hij werkzaam bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (afd. conjunctuuronderzoek). In 1931 werd hij benoemd tot privaatsdocent aan de Gem. Universiteit van Amsterdam en in 1933 tot buitengewoon hoogleraar in de statistiek en hogere wiskunde, later gewijzigd in economie, aan de Ned. Econ. Hogeschool te Rotterdam. Van 1936-1938 was hij als deskundige werkzaam op het secretariaat van de Volkenbond in Genève; het resultaat van deze onderzoeken werd gepubliceerd in Stat. Test. of Business Cycle Theorie. Na Wereldoorlog II werd Prof. Tinbergen benoemd tot Directeur van het nieuw opgericht Centraal Planbureau en tot Buitengew. Commiss. My tot financiën van het Nat. Herstel. Tevens is hij lid van de S.E.R. en van de Kon. Acad. v. Wetenschappen. In 1947 secr. gen. Internationale Instituut van Statistiek. En sedert 1952 heeft Prof. Tinbergen zitting in de Raad van Bestuur van de K.L.M. Tevens maakt hij deel uit van de redacties van E.S.B. en De Economist.

Toespraak tot Prof. J. Tinbergen bij diens ere-promotie op 20 September 1954

Hooggeschatte Tinbergen,

De Senaat der Universiteit van Amsterdam heeft besloten, U het eredoctoraat in de economische wetenschappen te verlenen wegens Uw uitzonderlijke verdiensten voor de economische wetenschap, inzonderheid Uw baanbrekende onderzoekingen op het gebied der wiskundige economie en econometrie, alsmede voor Uw belangrijk werk ten bate van de Nederlandse economische politiek en daarmee voor de welvaart van ons volk. De gedachten gaan heden als vanzelf terug tot Uw eerste promotie, waarmee ge, dit jaar een kwart eeuw geleden, Uw studie in de wis- en natuurkunde aan de Leidse Universiteit hebt afgesloten, en waarbij de door U zo zeer vereerde Ehrenfest, wiens denkbeelden ook op Uw economisch werk merkbare invloed hebben gehad, Uw promotor was. Evenals reeds uit enkele eerdere publicaties bleek uit het onderwerp van Uw proefschrift, „Minimumproblemen in de natuurkunde en de economie“ de tijdens Uw studie gewekte belangstelling voor het terrein, waraop ge Uw levenswerk zoudt vinden en dat voor U een zo bijzonder vruchtbaar arbeidsveld zou blijken.

Uw scholing in de exacte wetenschappen benevens Uw aanleg en belangstelling hebben er als vanzelf toe geleid, dat het zwaartepunt van Uw werk is komen te liggen in de toepassing van de wiskundige methoden in de economie, en bij uitstek in de beoefening der econometrie. Hiervoor was de tijd, waarin ge Uw wetenschappelijke arbeid begon, ook uiterst gunstig. Juist van omstreeks 1930 immers dateert het begin van de hoge vlucht der moderne econometrie. In die jaren kreeg zij haar naam, haar eigen organisatie, haar eigen tijdschrift. Van de aanvang af hebt ge in deze ontwikkeling een vooraanstaande plaats ingenomen, steeds met onverzwakte geestdrift optrekkend in de voorhoede der pioniers, en al spoedig waart ge internationaal erkend als een der leidende grootmeesters der econometrie. Uw naam heeft in de wereld der economen een zeer bijzondere klank en wordt waar ter wereld men ook de economie beoefent met het grootste respect genoemd; en een ieder, die U ontmoet, komt onder de indruk van Uw geest en persoonlijkheid. Het is niet mogelijk, in de zeer be-

perkte tijd die mij is toegemeten, Uw werk en de betekenis daarvan recht te doen wedervaren; ik moet ermee volstaan enkele hoofdzaken aan te stippen.

Het eerste wat bij de beschouwing van Uw oeuvre treft is zijn bijna onoverzienbare omvang. Deze verbazingwekkende productiviteit getuigt van een voortdurende inspiratie en van een wel zeer ongewone en bewonderenswaardige werkkraft, temeer wanneer men er rekening mee houdt dat deze publicistische activiteit staat naast tal van andere zwaarwegende werkzaamheden.

Naast deze veelheid, die op zichzelf nog slechts een uiterlijk en betrekkelijk oppervlakkig kenmerk van Uw werk is, treft als een tweede eigenschap de grote verscheidenheid ervan, en wel een verscheidenheid in verschillende opzichten. Naast de eigen onderzoekingen staan talrijke beschouwingen over en beoordelingen van het werk van anderen, blijkgevend van de openheid en aandacht waarmee ge de groei van de wetenschap op een breed front volgt, en waarbij ge U steeds een uiterst hoffelijk en welwillend criticus betoont. Naast de geschriften waarmee ge U richt tot de vakgenoten, staan voorts zeer vele bestemd voor studerende en een algamener publiek. Ge hebt het immers steeds mede als Uw taak gezien, de uitkomsten van het wetenschappelijk onderzoek in bredere kring te verbreiden en bij te dragen tot de openbare oordeelsvorming, die in een democratische samenleving van zulk een fundamenteel belang is. Ook hiermee hebt ge de publieke zaak zeer nuttige diensten bewezen.

Een uit wetenschappelijk oogpunt nog belangrijker en voor Uw werk wel zeer karakteristieke verscheidenheid is die van het zuiver theoretische en empirische onderzoek. Gij behoort tot de niet zeer talrijken, die meester zijn op beide wapenen. Ge beweegt U met evenveel gemak in de wereld van het abstracte als in die van de concrete feiten. Bovenal behoort evenwel de nauwe verbinding van theoretische en empirische analyse tot Uw grote verdiensten. In Uw zuiver theoretische studies hebt ge steeds het oog gericht op de empirische toetsing en meting; Uw empirische onderzoekingen steunen op de theorie en bedoe-

len haar te verbeteren. Hiermee hebt ge een waardevolle bijdrage geleverd tot datgene waar de economie zo zeer behoefte aan heeft, het overbruggen van de oude kloof tussen theorie en empirie.

Nog een andere verscheidenheid kenmerkt Uw werk: de veelzijdigheid van de onderwerpen, waarmee ge U hebt beziggehouden, welke zich uitstrekken boven bijna alle onderdelen der economie. Hierbij dienen wei in de eerste plaats Uw studies betreffende de conjunctuurbewegingen, of ruimer gezegd de macrodynamica te worden vermeld. Gij hebt tot de eersten behoord, die deze vraagstukken zo hebben gesteld dat zij vatbaar zijn voor wiskundige behandeling, tot de eersten ook die in mathematische vorm gegoten macrodynamische modellen hebben opgesteld. Tot de hoogtepunten van Uw werk behoren Uw statistische verificaties der conjunctuurtheoriën en Uw economische modellen der Ver. Staten, waarvoor U de Pierson-medaille is toegekend, is een mijlpaal in de ontwikkeling van het conjunctuuronderzoek.

Talrijk zijn voorts Uw studies inzake de prijsvorming: onderzoekingen over afzonderlijke markten, over de dynamisering van de prijstheorie, de invloed der verwachtingen, de beperkte concurrentie. Ook naar de principiële vraagstukken betreffende de economische orde en de economische politiek is Uw belangstelling steeds in hoge mate uitgegaan, en zoowel tot bijzondere vraagstukken als de algemene theorie der economische politiek hebt ge een reeks belangwekkende bijdragen geleverd. En daarnaast staan menigvuldige verkenningen: algemene theoretische problemen als die betreffende het economische evenwicht, de inkomensverdeling, de kapitaalrente, de invloed van de technische vooruitgang op de werkgelegenheid en van de productiviteit op de welvaart, de betalingsbalans en andere vraagstukken der internationale economische betrekkingen, vele aspecten der actuele problematiek, benevens Uw publicaties over de theorie en de techniek der statistiek.

Belangrijker echter nog dan deze veelheid en verscheidenheid en eerst waarlijk beslissend voor de betekenis van Uw werk is het gehalte ervan en de waarde van zijn resultaten. Het draagt het onmiskenbare merk der oorspronkelijkheid; het heeft niet slechts onze feitenkennis en ons analytische en statistische instrumentarium verbeterd, maar ons ook dikwijls de

problemen met een ander oog doen zien, het heeft ons geleerd ze beter te stellen en aan te vaten en ons inzicht in het karakter der economische samenhangen verdiept en verscherpt. Opmerkelijk is het meesterschap waarmee gij ingewikkelde vraagstukken in de kern weet te vatten, Uw zin voor het essentiële in de problemen en de vindgrijpheid waarmee gij het weerbarstige feitenmateriaal weet te laten spreken. Steeds gaat ge recht op Uw doel af, zonder overbodige polemieken, zonder omhaal en franje, met een instrumentarium dat nauwkeurig op het doel past en dit nooit overwoekert. Uw uiteenzettingen munten uit door helderheid, door strakke rechtlijnigheid en door de bescheidenheid waarmee ge Uw bevindingen als voorlopig en vatbaar voor verbetering presenteert. Steeds toont ge begrip voor de opvattingen en werkwijze van anderen. Deze onvooringenomenheid en gematigdheid hebben U ook tot de aangewezen bemiddelaar tussen de wiskundige en de zg. literaire economie gemaakt.

In deze summier schets van Uw wetenschappelijk werk komt één essentiële trek nog onvoldoende tot zijn recht. Niet minder dan de verbinding van theoretisch en empirisch onderzoek is voor Uw denken die tussen de zuivere wetenschap en de toepassing i.h.b. op de vraagstukken der economische politiek kenmerkend. Aan Uw onderzoekingen ligt mede de sterke drang ten grondslag bij te dragen tot verbetering van het economisch stelsel en de maatschappelijke orde, en vele van Uw studies zijn meer of minder rechtstreeks op dit doel gericht. Uw warm en zuiver idealisme is hierbij op de meest gelukkige wijze verenigd met de strikte zakelijkheid der wetenschap. Dank zij Uw onbevangenheid hebt ge U ook ten aanzien van de economisch-politieke en maatschappelijke vraagstukken wars van ieder dogmatisme getoond. Uw werk is er een voorbeeld van hoe de inspiratie door een sterke overtuiging in genen dele in strijd behoeft te komen met de strengste eisen der objectiviteit. Niet slechts in Uw geschriften hebt gij vele bouwstenen geleverd voor een vruchtbare toepassing van de economische wetenschap, ook metterdaad hebt ge er aan medegewerkt haar uitkomsten dienstbaar te maken aan de bevordering van de welvaart. Als directeur van het Centraal Planbureau en in verscheidene andere openbare ambten hebt ge op het terrein deo practijk ontzaglijk veel werk verricht

en daarbij, als een haast onmisbare figuur, aan het Nederlandse volk onschatbare diensten bewezen. Ook buiten onze grenzen heeft men meermalen een beroep op Uw kunnen en kunde gedaan. Dit deel van Uw werkzaamheid is eveneens uit het oogpunt der wetenschap van groot belang; in deze toepassing bewijst zij haar waarde, onderkent zij haar tekortkomingen en wordt zij tot verdere groei geprikkeld.

Onvermoeibare pionier der wetenschap, onvervangbare raadsman der economische politiek - het is veel, maar nog niet alles. Van eminente betekenis zijt gij ook als leermeester en leidsman. Als universitair docent, als medewerker aan het C.B.S. eerst, als leider van het C.P.B. later, als directeur ook van het N.E.I. zijt ge velen voorgestaan, hebt ge talrijke onderzoekingen van anderen gestimuleerd en geleid. Mede door Uw persoonlijke eigenschappen hebt ge school gemaakt, zodat thans een aanzienlijke schare in Uw voetsporen medebouwt aan het werk dat gij hebt aangevangen. Ik meen niemand te kort te doen,

Rede Prof. J. Tinbergen

20 September 1954

Mijnheer de Rector, hooggeschatte Promotor, Excellentie, Dames en Heren, Amsterdam neemt in het hart van de Nederlander een bijzondere plaats in; de Universiteit van Amsterdam is voor velen symbool van op sociale belangstelling gebouwd denken. Voor mij is „Amsterdam“ ook nog de universiteit die mij aanmoedigde te doceren onder haar auspiciën. Dat zij mij thans heeft uitgekozen om op deze plaats te staan, vervult mij, het kan niet anders, met grote dankbaarheid. Een nieuwe band is hiermee toegevoegd aan de reeds bestaande tussen Amsterdam en Rotterdam. Wetenschappelijk werk is voor het overgrote deel het leveren van kleine bijdragen tot een groot patroon; deze bijdragen zetten werk van vele voorgangers voort en zijn door onteibare schakels verbonden met het werk van anderen. Geestelijke erfelijkheid en milieu doen hierbij hun bekende invloed gelden. Daarom is de eer die gij mij aandoet de eer van mijn ouders, van mijn leermeesters, van mijn vrienden en van de andersdenkenden van wie ik geleerd heb. Mijn grote leermeester Ehrenfest bleek de economen zo goed te hebben gelezen, dat hij mij in 1924 de raadseelen van de beperkte concurrentie deed proe-

en ik het bovenal aan U toeschrijf dat de econometrie in Nederland zo spoedig tot bloei is gekomen en ons land op dit gebied thans een eervolle plaats inneemt.

Wij vergeten hierbij niet - wij herinneren het ons misschien zelfs met een zekere weemoed - dat Uw zo vruchtbare loopbaan als academisch leermeester is begonnen aan de Universiteit van Amsterdam, en met erkentelijkheid gedenken wij het werk, dat ge in de jaren van Uw privaaddocentschap hier hebt verricht. Ook Uw promotor van heden bewaart als Uw leerling van destijds aan Uw colleges goede herinneringen. Met dit werk hebt ge de grondslag gelegd waarop later is voortgebouwd, eerst door collega Kleerekoper, vervolgens door collega de Wolff, in wiens leeropdracht de wiskundige economie en de econometrie nu ook zijn opgenomen. De plichtigheid van heden verheugt ons nog te meer, omdat zij deze oude band vernieuwt. Wij beschouwen het als een eer U daardoor - en nu voortged - tot de onzen te mogen rekenen.

ven en ze overigens belichtte op een wijze die jaren later in de economische literatuur een goed figuur zou hebben geslagen.

Met een groepje vakgenoten verlieten wij het schone land der natuurwetenschappen, om overigens grote gastvrijheid te genieten in ons nieuwe vaderland, waar gij mij thans het burgerschap hebt verleend. Natuurlijk waren er wel vreemde dingen waaraan wij moesten wennen; zo de klederdracht in het nieuwe land, waar men meer dan bij ons als heer gekleed ging. Er is geen rassenscheiding in dit land en het kent thans economen met een wiskundegehalte van enkele procenten tot en met volbloed wiskundigen. Wij troffen er bovendien het Genootschap Economieland-Wiskundeland aan, ofwel de orde der Econometristen, die ons de overgang verder gemakkelijkte.

Wat trok ons naar de sociale wetenschappen? Onder de indruk van de sociale tegenstellingen, van het werkloosheidsvraagstuk en de oorlog wilden wij medewerken aan de oplossing van economische en sociale vraagstukken, t.a.v. het laatste vraagstuk misschien in de wat naïeve opvatting dat economische tegenstellingen daarbij de hoofdrol spelen. Op ettelijken van ons had de socialistische beweging daarbij grote invloed. Haar mo-

tieven, haar theorieën en een aantal van haar grote persoonlijkheden waren ook voor mij een grote stimulans. De vele gave mensen, op bescheiden en belangrijke plaatsen, die ik daar ontmoet heb, hebben mijn leven zeer verrijkt. Als mijn speciale leermeesters in de economische politiek beschouw ik Van der Waerden en Van Gelderen; hun wijsheid gedenk ik eerbiedig. Eerbiedig gedenk ik naast hen een van ons groepje, Bijl, slachtoffer van zijn hulp aan Joodse vrienden.

De felle meningenstrijd van de twintiger en dertiger jaren deed bij velen van ons het verlangen opkomen om tot objectievere methoden van onderzoek te geraken. Daarbij hielp ons onze afkomst, die ons het controleren van elke theorie door het waarnemen en het meten had ingeprent: het gevoel voor proportie. Wij kwamen daarbij wel eens te staan tegenover het denken in principes dat, als ik het goed zie, meer karakteristiek is voor het juridische denken. Het is in academisch milieu natuurlijk bedenkelijk het voor de quantiteit op te nemen, enigszins tegen de qualiteit; haast zou men ons het devies willen toeschrijven: multa, non multum. Gelukkig voor ons, dat sommige der nieuwe wiskundige technieken, bij de economie in gebruik, aan het juridisch denken herinneren: zij vereisen het onderscheiden van een groot aantal casusposities zonder geleidelijke overgangen. Zo is weer een soort „eenheid der tegendelen" aan het ontstaan. Men kan trouwens ook in algemenere zin zeggen, dat de wiskunde als een der methoden van behandeling der economie thans aanvaard is: ook hier is een hogere eenheid bereikt.

Heeft het quantitatief denken in de economie iets opgeleverd? Ik geloof van wel. Een zeker aantal opvattingen heeft de confrontatie met de feiten niet overleefd. De invloed van de rentevoet en de loonvoet op de algemene bedrijvigheid zijn vroeger overschat, evenals de invloed van prijzen in het algemeen. Een aantal der reguleatoren die vroeger belangrijk werden geacht, blijken hun functie slechts gebrekkig te vervullen, en het is twijfelachtig of zij het vroeger zoveel beter hebben gedaan. Andere reguleatoren, zoals die van de overheidsfinanciën, bleken krachtiger te zijn. Wij beginnen iets duidelijker te zien welke instrumenten van economische politiek efficiënt, welke minder efficiënt zijn. Met het groeien van ons inzicht verflauwen sommige tegenstellingen in de politieke propaganda. Nedreland vond na de oorlog een veel meer eensgezind volk — om redenen

die U bekend zijn — en daarin paste de eensgezindheid onder economen van zeer verschillende huize, zeker niet alleen econometristen, overigens. Meer als ingenieurs of medici trachten wij thans voor onze samenleving een betere structuur te vinden: en daarbij is één begrip van bijzonder nut, dat wij toch eigenlijk aan de natuurkunde ontleend hebben. Het is het begrip van de stabiliteit. Onze wereld is, niet slechts in zuiver economisch opzicht, labiel geworden. De sociale wetenschappen trachten aan te geven hoe weer grotere stabiliteit kan worden bereikt. Grotere stabiliteit in de conjunctuur, d.w.z. minder diepe depressies, grotere stabiliteit in de verhouding tussen de mensen binnen een land door een opruiming van kunstmatige sociale barrières; grotere stabiliteit in de verhouding tussen landen door integratie en door ontwikkeling van de achtergeblevenen.

Ieder dezer verlangens naar stabiliteit houdt een programma ook van economisch onderzoek in: conjunctuuronderzoek, een oude bekende; onderzoek naar de inkomensverdeling, waarbij de werkclassificatie nieuw materiaal brengt; onderzoek naar de internationale arbeidsdeling op grond van kostencijfers. Naast deze in hoofdzaak economische zijn er een aantal ruimere gebieden, waar wij eveneens het verlangen van de stabiliteit als richtsnoer van onderzoek aarvaarden: dat van de psychologie, van de sociologie en van de verhouding tussen de volken. Zoals U ziet speelt bij dit alles het weg nemen van barrières een grote rol. Zou de objectieve argumentatie ook ijzere barrières kunnen doen vallen?

Terwijl de begripsvorming in de physica veelal zeer scherp kan zijn, is zij, door de aard der verschijnselen en in verband met onze geringere kennis, van mindere scherpte in de economie, de psychologie, de sociologie. Wij economen delen de zorgen der meteorologen, met ongeveer gelijke uitwerking op het publiek. Doch deze begripsvorming ontwikkelt zich in de goede richting. Laten wij hopen dat ons geduldig verder werken mogelijk blijft en niet door de grootste labiliteit, sinds kort in de physica ontkegend, wordt doorbroken.

De economische wetenschap heeft gedeelten van deze leer der stabiele structuren geassimileerd. De econometristen zijn er voldaan over en dankbaar voor. Mijn vrienden en ik voelen vandaag een aansporing om verder te gaan, waarvoor wij ook dankbaar zijn. Met deze dubbele dank moge ik eindigen.

J. TINBERGEN

WELKOM!

„Nou dat weer“, zei Saartje
H. van Eyk: Gabriël

Het zal vele eerste jaars studenten vreemd te moede zijn, als zij het universitaire milieu binnen komen en dan merken dat daar veel schijnbaar hecht gefundeerde instellingen en gevestigde meningen omvergeworpen blijken te zijn. Zelfs het begin van de lente blijkt er in September te vallen; al wat begint, begint in Sept. Evenals de natuurlijke lente is eigenlijk die universitaire lente een beetje vervelend. Als de eerste crocussen gaan bloeien en de eerste lijster zijn zang aanheft, spreekt ons dat nog aan. Maar als daarna het hele vernieuwingsproces op gang komt, is het alsof de natuur haar zelfbeheersing verliest en wat gaat overdrijven. Als een nieuw aankomend student bij zijn aanmelding voor de Universiteit de eerste circulaire van een vereniging in de hand gedrukt krijgt of voor het eerst door een vertegenwoordiger van een der vele bestaande groeperingen aangesproken wordt, schenkt hij daar misschien aandacht aan, maar tegen de tijd dat hij het einde van de weg naar de collegebanken bereikt, vergaat het hem als Saartje en kan hij alleen nog maar verzuchten: „Nou dat weer.“

En toch wil ik als voorzitter van de Studievereniging der Economische Faculteit het nog wagen het woord tot onze nieuwe leden te richten. Allereerst heet ik U van harte welkom. Welkom aan onze Faculteit en in onze Faculteitsvereniging. Ik hoop dat de studietijd die U tegemoet gaat in menig opzicht vruchtbaar zal zijn. Ongetwijfeld zullen de komende jaren U iets anders brengen dan U ervan verwacht. Het is mijn wens dat dan Uw verwachtingen overtroffen mogen worden.

De S.E.F. heeft zich tot taak gesteld op bescheiden wijze een rol te spelen bij Uw studie. Ik zal hier geen opsomming geven van wat de S.E.F. voor U kan doen en doet. Dat kunt U trouwens in de door de A.S.V.A. uitgegeven eerste jaars gids wel vinden. Maar wel zou ik graag even stil staan bij het blad dat voor U ligt. Rostra Economica is namelijk een blad met een rijke symboliek, waarvan ik te dezer plaatse één aspect wil belichten. Rostra is het symbool van de S.E.F. in de eerste plaats wat betreft de bestaansgrond. Rostra bestaat bij de gratie van de lezers die hun bijdragen

inzenden. Buiten de formele mededelingen bevat Rostra alleen bijdragen van S.E.F.-leden. Zo is ook onze Faculteitsvereniging slechts wat haar leden haar maken. Het is geenszins mijn bedoeling U hiermee af te schrikken. Het is best mogelijk dat U een heel jaar deelneemt aan een studiekering zonder dat iemand U iets vraagt. Maar vroeger of later zal er toch wel eens een beroep op U gedaan worden voor Uw medewerking aan een of andere misschien helemaal niet met enige studiekering in verband staande activiteit. En heeft U eens critiek, komt U er dan vooral mee naar voren. Maar bedenkt, dat het S.E.F.-bestuur U in voorkomende gevallen gaarne zitting zal doen nemen in een commissie ter verbetering van de door U gehekelde toestand.

Slechts op deze manier kan de S.E.F. een bloeiende vereniging zijn: door ontvangen en doorgeven, m.a.w. door een levende traditie in de eigenlijke zin van het woord. Laat daarom de S.E.F. binnen Uw actie-radius vallen en beklimt U als econoom ook eens Uw eigen spreekgestoelte: Rostra Economica.

J. STELPSTRA
S.E.F. h.t. praeses

REDACTIONEEL

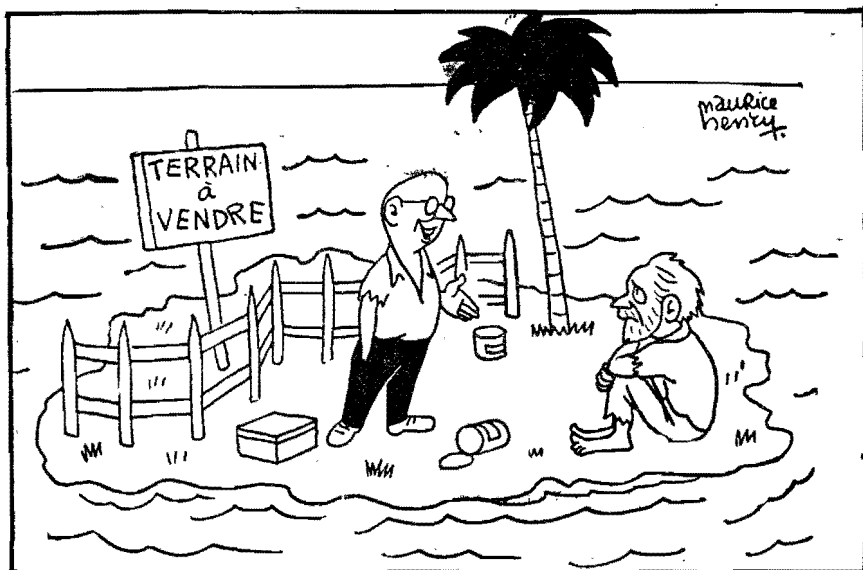
De lezers van Rostra zullen wel gemerkt hebben dat het eerste nummer van dit nieuwe collegejaar voor een deel gewijd is aan de ere-promotie van Prof. Tinbergen. We hebben gemeend dit heugelijke feit aan onze Universiteit en van onze faculteit niet zonder meer te mogen laten voorbijgaan en we hebben dan ook gaarne hieraan onze medewerking verleend, ja nog meer, deze medewerking beschouwen wij als een aangename plicht. De rede van Prof. Hennipman zullen de lezers genoegzaam hebben overtuigd. Aan de vele gelukwensen die Prof. Tinbergen reeds eerder bereikten, willen we die van ons toevoegen.

Op de tweede plaats zal 't de lezers opgevallen zijn dat dit nummer, zulks in tegenstelling met 't vorige eerste nummer, in veel minder mate dan toen, de nieuw aangekomen economen en opnieuw begonnen oudere jaars, voorlichting geeft omtrent allerlei zaken, zoals scripties, roosterwijzigingen, enz. Dit is het gevolg van de omstandigheden dat bij het ter perse gaan van dit nummer nog weinig definitiefs omtrent

ECONOMIE IN 16 TEKENINGEN

(achtste aflevering)

GEÏSOLEERDE RUIL

— Faites une offre !

Samedi-Soir

het een en ander bekend was. Aangezien we ten doel hebben om zoveel mogelijk onjuiste voorlichting te vermijden, hebben we nagelaten halve berichten op te nemen.

Zodra de nieuwe leidraad van de scriptie voor het candidaatsexamen bekend is, zullen we trachten deze zo spoedig mogelijk te publiceren. Ook over de nieuwe bacculaureaats-studie hopen we U t.z.t. mededelingen te doen.

Ten besluite van dit redactioneel woord, zouden we de S.E.F.-leden-lezers willen opwekken, om in de toekomst hun bijdragen aan Rostra weer in ruime mate aan ons adres te doen toekomen. Voor het komend nummer kunt U dit doen door copy voor 15 November in te zenden.

Ben je al eens bij

SCHRÖDER & DUPONT

geweest?

Het is die prettig modern ingerichte boekhandel op de

KEIZERSGRACHT 516

Vlak bij de Leidsestraat

TOT VANMIDDAG!

W. GRADER

Econ. Drs

repeteert

Doctoraal examen:
Sociale en Bedrijfseconomie

ROERSTRAAT 102 hs

TELEFOON 717915

P. Velthuys Cz.

econ. drs

Tel. Zaandam (02980) 3315

Repeteert voor cand. ex:

Kostprijs
Financiering
Waarde en Prijs
Geld, Crediet en Bankwezen
Eerstejaarsproef

Voor doct. ex:

Interne Organisatie
Externe Organisatie
Arbeidsvoorwaarden

**Marnixstraat 290
Kamer 309**

Amsterdam centrum

Vijzelstraat 38

Inlichtingen en besprekingen:

Woensdag 3 tot 4 uur, of na
afspraak, ook gedurende
de vacaties

Maandag 11 tot 12 uur,
of na afspraak, behalve
in Augustus

J. W. Vet

econ. drs

Tel. 34416

Voor doctoraal ex.:

Macro Economie
Openbare Financiën
Geld, Crediet en Bankwezen
Internat. Ec. betrekkingen
Sociale Economie

Vennootschapsbelasting en Industrialisatie

Het besluit op de Vennootschapsbelasting belast de winst van de naamloze vennootschap momenteel tegen een tarief van 42½-46%. Hoewel de druk van deze belasting voor een groot deel wordt gedragen door de achter de N.V. staande aandeelhouders, ondervindt het bedrijfsleven zelf ook in zeer sterke mate de gevolgen van deze belastingheffing. Op het ogenblik bevindt Nederland zich in een situatie van volledige werkgelegenheid, als gevolg van een gunstige conjuncturele ontwikkeling. Maar de structurele ontwikkeling van onze volkshuishouding, met name de snel toenemende bevolking, noopt tot verdergaande industrialisatie, zij het dat deze de komende jaren wellicht in een langzamer tempo zal dienen te geschieden om de spanningen op de arbeidsmarkt niet te vergroten. De vraag doet zich nu voor, in hoeverre er van de vennootschapsbelasting een belemmerende invloed uitgaat op de industrialisatie.

Wat betreft de uitbreiding van het duurzame productie-apparaat moet worden onderscheiden tussen de uitbreiding van bestaande bedrijven (expansie-investeringen) en de oprichting van nieuwe ondernemingen.

Expansie-Investeringen

Het besluit tot uitbreiding wordt door de bedrijfsleiding pas na ampele overweging genomen. Van de velerlei overwegingen die hierbij een rol spelen zijn de volgende twee factoren echter van doorslaggevende betekenis:

- de netto-winstverwachtingen
- de beschikbare financieringsmiddelen.

Ad a. De winstverwachtingen na aftrek van de belastingen zijn bepalend. Bij een vennootschapsbelastingtarief van plm. 45% zullen vele investeringen achterwege blijven die, zou deze belasting niet bestaan, of slechts tegen een matig tarief, wel uitgevoerd zouden worden. Hier blijkt dat de ven-

nootschapsbelasting één van de stimulantia tot investeren wegneemt. Slechts objecten waarvan de rendementsverwachtingen zeer gunstig zijn, komen voor uitvoering in aanmerking. Dat veel van de investeringen die sinds de bevrijding tot stand kwamen, uit eigen middelen werden gefinancierd (het beroep op de vermogensmarkt was van geringe betekenis) moet mede aan deze omstandigheid worden toegeschreven, dat men financiering door winstinhouding veelal als gratis ziet; hier liggen de netto-winstverwachtingen dus iets gunstiger. Zou men hetzelfde project met aandelenvermogen financieren, dan zou aan de aandeelhouders toch minstens een redelijk dividend moet enworden toegekend.

Of de regeling van de investeringsaftrek de netto-winstverwachtingen belangrijk zal beïnvloeden, en dienovereenkomstig de investeringen, zal nog afgewacht moeten worden. Wel kan worden opgemerkt dat de investeringen die zo gewenst zijn in het kader van een structurele werkgelegenheids-politiek, zich uitstrekken over een veel langere periode dan 5 jaar. Of de maatregel ook deze investeringen, althans rechtstreeks, zal stimuleren valt te betwijfelen..

Ad b. De financiering van de expansie wordt door het onttrekken van de vennootschapsbelasting aan het bedrijf sterk aan banden gelegd. De druk op het koerspeil van de aandelen als gevolg van de vennootschapsbelasting, en van de dividendbeperking, maakte het voor vele open N.V.'s onmogelijk in de na-oorlogse jaren een beroep op de vermogensmarkt te doen in de vorm van een aandelenemissie.

En wat de interne financiering betreft, (voor de besloten N.V.'s veelal de aangewezen weg): De regels betreffende de fiscale winstbepaling leiden er in vele gevallen toe dat in belangrijke mate belastingheffing over schijnwinsten plaatsvindt. Van de commerciële winst moet een groot deel aan de fiscus worden afgedragen, een deel zal aan de aandeelhouders in de

vorm van dividend worden uitgekeerd. De mogelijkheden tot het vormen van reserves worden onder deze omstandigheden sterk beknot. Hierbij valt te bedenken dat reeds zelffinanciering in sterke mate nodig is om het bedrijf bij een gestegen prijspeil van vervangende productiemiddelen op de oude voet te kunnen voortzetten, en om de vermogensonttrekkingen waartoe belastingheffing over schijnwinsten leidt, aan te zuiveren.

Dat evenwel de sinds de bevrijding tot stand gekomen investeringen tot stand konden komen, zonder daarbij een beroep te doen op de vermogensmarkt in een omvang van veel betekenis, kan uit de volgende omstandigheden worden verklaard:

De investeringen die t.m. 1950 plaatsvonden zijn voor een belangrijk deel gefinancierd met geaccumuleerde reserves uit de oorlogsjaren, oorlogschade-uitkeringen en overheidsbijdragen. De grote achterstand in de uitreiking van de belastingaanslagen, die slechts zeer geleidelijk werd ingelopen, en het eventuele uitstel bij betaling van belasting gaven ook de mogelijkheid dat in wezen slechts tijdelijk aanwezige middelen in duurzame activa werden vastgelegd.

In dit verband van financiering van de expansie moet ook aandacht geschonken worden aan de faciliteit van de vervroegde afschrijving. De investeringen die sinds 1950 tot stand kwamen zijn niet alleen gestimuleerd in vele gevallen door de uitbreking van het conflict in Korea, maar ook uitgelokt ten dele door de mogelijkheid van vervroegde afschrijving. Deze regeling, hoewel in wezen slechts een verschuiving van belasting-betaling betekend, maakte het mogelijk dat men in de jaren die op dit hoge investeringsvolume volgden hoge afschrijvingsbedragen op de fiscale jaarrekening kon opvieren. Vooral in de jaren 1950-1951 vonden veel investeringen plaats. Het lijkt nu waarschijnlijk dat de investeringen die in 1951-1952, en met name die in 1953 tot stand kwamen, in belangrijke mate uit deze afschrijvingsbedragen zijn gefinancierd. De financieringsmogelijkheden zullen dan nog moeten komen. Allereerst als men in komende jaren niet meer zulke hoge afschrijvingsbedragen kan opvoeren. De hoge belastingen dwingen dan, een deel van het in de duurzame activa vastgelegde vermogen tot uitkering te brengen. Dit zal tot ernstige liquiditeitsmoeilijkheden aanleiding kunnen geven. Vervolgens zal men bij vervanging van het productieapparaat

gedwongen zijn alsdan een beroep te doen op de vermogensmarkt, voorzover met reserves voor financieringsverbetering niet reeds een gezonde financieringsstructuur hersteld is.

In dit verband moet ook de leningfinanciering genoemd worden die, doordat de rentelast in mindering van de jaarlijkse winst mag worden gebracht, zich in een bevoorrechte positie bevindt. Ook uit dezen hoofde kunnen liquiditeitsmoeilijkheden ontstaan.

Oprichting nieuwe ondernemingen.

Vorzover de industrialisatie plaatsvindt in de vorm van oprichting van nieuwe ondernemingen, is de vennootschapsbelasting een ernstige belemmering. Wil een initiatiefnemer tot de oprichting van een N.V. proberen vermogensbezitters tot deelneming te bewegen, dan moeten de winstperspectieven wel buitengewoon gunstig zijn. Niet alleen bemoeilijkt de vennootschapsbelasting eventuele toekomstige winstuikeringen, er bestaat ook geen vooruitzicht dat men in de eerstkomende jaren zijn positie kan verstevigen door het vormen van reserves. De eerste levensjaren van een bedrijf vormen meestal een verliesgevende aanlooperperiode. Terecht is bij de jongste belastingherziening de mogelijkheid geopend om verliezen uit de eerste 6 levensjaren onbeperkt met latere winsten te verrekenen. Vermeerderd met een eventuele vervroegde afschrijving en de investeringsaftrek kan dit te verrekenen verlies een respectabele omvang krijgen. Het is dan misschien mogelijk op die manier een klein deel van de bedrijfseconomische winst in de „jeugd”jaren in het bedrijf te houden. De vraag of dit echter grote risico's die verbonden zijn aan de oprichting van een nieuwe onderneming, wordt door velen ontkennend beantwoord.

Howel niet vergeten mag worden dat het bedrijfsleven, althans zeer zeker bepaalde sectoren hiervan, ook gunstige gevolgen ondervindt van een hoog peil van overheidsuitgaven, kan als conclusie naar voren worden gebracht dat er aanwijzingen zijn dat de vennootschapsbelasting een belemmerende invloed op de industrialisatie kan uitoefenen. Gerichte maatregelen als vervroegde afschrijving en investeringsaftrek zullen slechts gering effect hebben, als bij het bedrijfsleven niet de overtuiging leeft dat in komende jaren de belasting op de winst zal worden verminderd; en dit dan niet als een tijdelijke verlichting.

H. B. de Mare

Seminarium voor Bedrijfshuishoudkunde

KAMER 38

Directeuren: Prof. Dr. H. J. van der Schroeff en Prof. Dr. Abr. Mey.
Conservatrice: Mej. E. Limperg ec. dra

Voor studenten geopend:

9-17 uur, des Zaterdags 9-12 uur.

Op het Seminarium voor Bedrijfshuishoudkunde zijn de volgende verzamelingen voor studerenden ter inzage:

1. Jaarverslagen van bedrijven en instellingen.
2. Gedenkboeken betreffende het bedrijfsleven.
3. Vaktijdschriften, betrekking hebbende op een groot aantal Nederlandse bedrijfstakken.
4. Taylor-Bibliotheek, boekerij op het gebied van wetenschappelijk bedrijfsbestuur, interne organisatie en marktanalyse.
5. Kaartstelsysteem van de Centrale Documentatie Dienst inzake Bedrijfsorganisatie (C.D.B.), eertijds uitgegeven door het raadgevend kantoor voor Organisatie en Efficiency.
6. Uitgaven van het Reichskuratorium für Wirtschaftlichkeit en het International Management Institute.
7. Statistische publicaties in Nederland, de overzeese Rijksdelen en Indonesië verschenen.
8. Wandplaten, schematische voorstellingen en formulieren van de organisatie en administratie van bedrijven en lichamen van openbaar bestuur.
9. Contrôle-schema's van bedrijven ten behoeve van het onderwijs in de accountancy.
10. Brochures, prospectussen en beschrijvingen van kantoormachines en andere technische hulpmiddelen voor de inrichting van administraties.

De verzamelingen 1 tot en met 7 zijn ter inzage op kamer 38, de verzamelingen 8, 9 en 10 in kamer 10 van het Universiteitsgebouw. De laatste is geopend op Woensdag van 9-13 uur.

Jaarverslagen en tijdschriften kunnen worden bestudeerd:

Dinsdag 9-12 en 14-17 uur.

Woensdag 9-12 uur.

Donderdag 14-17 uur.

Vrijdag 9-12 en 14-17 uur.

Op andere tijden bestaat geen gelegenheid om jaarverslagen en tijdschriften te bestuderen.

Bibliotheek.

Aanvragen tot uitlening of het verkrijgen van inzage van boekwerken en statistieken uitsluitend op het spreekuur van de Conservatrice.

Spreekuur Conservatrice

Iedere Maandag van 14-16 uur, behalve gedurende de Seminarium vacaties.

Vrijstelling Aanvullend tentamen

Boekhouden

Aan de Conservatrice dienen te worden overgelegd het praktijk-diploma Boekhouden met examenpuntenlijst of het eindiploma H.B.S. A met examenpuntenlijst en het rapport van het laatste schooljaar.

Tevens moet daarbij worden ingediend een **schriftelijke aanvraag** tot vrijstelling van het tentamen Boekhouden. Deze aanvraag moet worden gesteld op een daarvoor bestemd formulier, dat verkregen kan worden bij de adjunct-assistenten in de studiezaal of de aangrenzende kamer.

Gelegenheid tot het indienen van de aanvraag en het laten registreren der diploma's wordt gegeven op iedere **eerste Woensdag van de maand**, des namiddags van 14-16 uur in het Seminarium voor Bedrijfshuishoudkunde.

Gedurende de maanden October en November kan de aanvraag iedere Woensdagmiddag van 14-16 uur worden ingediend.

Aanvraag tot uitstel van Militaire Dienst.

De studenten, die een **aanvraag tot uitstel van militaire dienst**, voorzien van een studieverklaring wensen in te zenden aan de Minister van Oorlog, kunnen zich voor bespreking van hun belangen aanmelden bij de Conservatrice van het Seminarium voor Bedrijfshuishoudkunde, **uitsluitend op haar spreekuur, des Maandags van 14-16 uur.**

Alvorens zij zich bij de Conservatrice vervoegen, moeten zij een **vragenlijst** bij de adjunct-assistenten hebben afgehaald, die **volledig ingevuld** met het gele aanvraagformulier voor de militaire dienst en de collegekaart aan de Conservatrice overgelegd moet worden.

De studenten, die het candidaatsexamen nog niet hebben afgelegd, moeten tevens hun **indexamendiploma** overleggen.

LIJST VAN GESLAAGDEN

PER 1 SEPTEMBER 1954

Accountantsexamen:

9 Maart 1954 A. J. Bosman
12 Juli 1954 H. M. P. Muller

Doctoraalexamen:

652 10-6-'54 R. van Wort
653 14-6-'54 H. P. A. Moorrees
654 28-6-'54 Mej. M. E. Streekstra
655 30-6-'54 W. Bonnema
656 B. E. de Muinck
657 F. W. G. de Jager
658 D. Bakker
659 E. J. J. E. Ernst
660 2-7-'54 Lie Eng Seng
661 E. J. Langendoen
662 A. J. J. van der Hoeven
663 3-7-'54 C. Streefkerk
664 6-7-'54 J. Th. Wiewel
665 A. P. J. Scholtz
666 J. de Vries
667 7-7-'54 H. Knorringa
668 C. H. Muller
669 G. J. Zadelhoff
670 H. P. Heeger
671 D. Ruiter
672 J. G. E. Rooda
673 A. Balk
674 Ch. A. Voskuil
675 Tjia Kian Tie
676 A Ch. Helfrich
677 8-7-'54 E. Verschuijl
678 The Bian Kie
679 9-7-'54 P. A. van 't Haaff
680 J. Krul
681 N. J. Vink
682 H. R. J. Wieringa
683 K. M. M. Trompert
684 J. M. Hengeveld
685 A. Pais
686 E. van Gelder

Candidaatsexamen:

1329 4-6-'54 A. van der Kloes
1330 H. J. G. Meijer
1331 21-6-'54 R. W. van Eck
1332 P. B. M. Brocker
1333 H. Cohen

1334 J. M. Nijhuis
1335 H. Rienks
1336 G. C. Arnoldussen
1337 22-6-'54 Mej. H. J. Wijnberg
1338 F. van Dam
1339 23-6-'54 L. H. Mekel
1340 Mej. J. H. Mey
1341 24-6-'54 D. Ravestijn
1342 R. E. C. Tjong-A-Hung
1343 R. A. van Swinderen
1344 H. Oosterhuis
1345 H. Go Kian Hiap
1346 G. J. Koningsveld
1347 C. H. van Wagensveld
1348 28-6-'54 W. R. Mulder
1349 L. de Boer
1350 F. J. H. Schurman
1351 H. P. M. Willebrands
1352 L. Prins

De Moderne Boekhandel

LEIDSESTRAAT 70-72
AMSTERDAM-C.
TEL. 36329-36339-32234

Het adres voor
**UNIVERSITAIRE
STUDIEBOEKEN**

**Wij houden U gaarne op
de hoogte van de nieuwe
boeken die voor U van
belang zijn.**

**MAANDBLAD VOOR ACCOUNTANCY
EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE**

28e Jaargang 1954 - Abonnement per jaar *f* 16.—.

Redactie:

Drs. A. L. Brok, Prof. Dr J. F. ten Doesschate,
Prof. T. Keuzenkamp, Prof. Dr J. L. Mey, Drs J. Modderaar, A.
Nierhoff, H. R. Reder, Prof. A. M. van Rietschoten, Prof. Dr H. J.
v.d. Schroeff, Drs P. J. van Sloten.

Men abonneert zich voor de gehele jaargang.

Een proefnummer wordt op verzoek gaarne verstrekt.

Voor studenten en assistentleden van het N.I.V.A. bestaat ge-
legenheid tot het nemen van een studieabonnement tegen de ge-
reduceerde prijs van *f* 10.50 per jaar.

VIJF EN TWINTIG JAREN

MAANDBLAD VOOR ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

Deel I: Bedrijfshuishoudkunde *f* 7.75
Deel II: Accountancy *f* 14.75

Prospectus op aanvraag verkrijgbaar.

J. MUUSSES — UITGEVER — PURMEREND

LEVERING OOK VIA DE BOEKHANDEL

BOEKHOUDEN

Opleiding en repetitie voor
Tentamen en Praktijkexamen

v. d. Kuij & Sinnema

Aanmeldingsadres: Utrechtsestraat 132

Tel. 45079 en 716175

Drukkerij Gebr. Bierau

2e Jac. v. Campenstraat 69
AMSTERDAM-Z.
Telefoon 90147

•

Alléén
beter verzorgd
drukwerk

Koopt en verkoopt
Uw
STUDIEBOEKEN
bij

**Boekhandel
J. de Slegte**

AMSTERDAM
Kalverstraat 11-13
(v.h. Rest. Winkels)
Telefoon 32540

K. DE POUS
ECON. DRS

VEERSTRAAT 8
Amsterdam-Z.
Telef. 71.55.88

repeteert voor
CANDIDAATS- EN DOCTORAAL-EXAMEN

de onderdelen
SOCIALE ECONOMIE EN BEDRIJFSECONOMIE